

K A Z A L O

Predgovor	11
ZLATE PALICE	15
Špilje (Spielfeld), april 1945	16
Gradec	24
Beograd	36
Mara in Ante	48
LOV NA GENERALA	69
Polzela	70
Topolšica	76
Ljubno	90
Letuš	94
Topolšica	104
Maribor	122
Velikovec	134
Topolšica	136

Celje	144
Topolšica	154
Črna na Koroškem in Mežica	157
Poljana	162
Črna na Koroškem	168
Žerjav	174
Poljana	178
Bistrica pri Pliberku	183
Poljana	189
Velikovec	194
Poljana	199
Dravograd	202
Mislinja	209
Bistrica pri Pliberku	216
Šentjanž pri Dravogradu	222
Poljana	229
Dravograd	231
Mislinja	236
Dravograd	244
Gornji Dolič	249
Guštanj	252
Gornji Dolič	255
Tolsti Vrh	261
Gornji Dolič	269
Dravograd	275
Gornji Dolič	277
Epilog bitke pri Doliču	288

ZADNJA BITKA NA POLJANI	289
Poljana	290
Kotlje	295
Velikovec	300
Poljana	304
Grebinj	329
Velikovec	332
Grebinj	340
Velikovec	348
Maribor	362
Legen pri Slovenj Gradcu	368
SOJENJE	375
5. februar 1947, Uzun Mirkova 1, Beograd	376
6. februar 1947, Uzun Mirkova 1, Beograd	389
Bratislava, Slovaška, 1939	392
6. februar 1947, Uzun Mirkova 1, Beograd	396
7. februar 1947, 8.15, Uzun Mirkova 1, Beograd	404
8. februar 1947, Uzun Mirkova 1, Beograd	418
VOJAKOVA DUŠA	421
Ravne na Koroškem	422
Zgornji Legen pri Slovenj Gradcu, 1948	445
Ravne na Koroškem	460
Beograd, Đušina 7, 25. februar 1947	464
Beograd, 20. 2. 1947 – 27. 2. 1947	489
Ravne na Koroškem	497

Priloga 1: ALEXANDER LÖHR – življenjepis in oris ozadja dogajanja	502
Priloga 2: ZADNJA BITKA NA POLJANI – analiza horoskopa	519
Priloga 3: ALEXANDER LÖHR – smrt – analiza horoskopa	527
Priloga 4: PORTRETI, OROŽJE, LOKACIJE	534

P R E D G O V O R

Samo se u ratu isplati biti promašeni slučaj.¹

Pred vami je tretja knjiga iz zbirke pustolovskih vojnih romanov *Lov na generala*. Romani se kronološko nadgrajujejo. Naslovljeni so: *Operacija Maščevanje & operacija Merkur*, *Operacija Belo & operacija Črno* ter *Operacija Pliberk*. Na nekonvencionalen način sledijo življenjski zgodbi generala Alexandra Löhra, enega najpomembnejših Hitlerjevih vojskovodij na Balkanu. V romanih so podoživeta tri pomembna obdobja njegovega življenja, povezana z Balkanom, področjem nekdanje Jugoslavije in čisto na koncu, z mojo rodno Koroško. Tam se zgodba začne in dočaka svoj labodji spev. V prvem romanu z naslovom *Operacija Maščevanje & operacija Merkur* sem se sprehodil skozi obdobje med obema vojnama. Zgodba doseže višek v dveh zgodovinsko pomembnih bitkah z začetka druge svetovne vojne, ki sta spremenili geostrateško podobo takratne Jugoslavije in Evrope: bombardiranju Beograda (nemško: *Unternehmen Strafgericht*) in nemški invaziji na grški otok Kreta (nemško: *Unternehmen Merkur*). V drugem romanu, *Operacija Belo & operacija Črno*, sem podoživel vojaški operaciji, poznani kot 4. in 5. sovražna ofenziva (nemško: *Fall Weiss in Fall Schwarz*). Popeljal sem vas skozi eno od najbolj tragičnih obdobj v zgodovini Balkana. Obdobje bitk na Neretvi in Sutjeski. Tretji roman, *Operacija Pliberk*, zgodbo prestavi v maj leta 1945. Čas, ko Alexandru Löhru svojo armado, ki je štela pol milijona vojakov in ubežnikov, uspe evakuirati z Balkanskega polotoka in jo pripelje vse do Koroške. Tam se zgodi čudež. Peščica partizanov, okoli 4500 jih je bilo, ustavi polmilijonsko,

¹ Op. a.: Samo v vojni se splača biti zgrešeni primer.

še vedno vrhunsko oboroženo nemško armado in jo prisili k predaji. Ja, seveda, ampak brez zapletov ni šlo. V izdihljajih druge svetovne vojne Tito naše fiktivne junake, Odred Frdamanih: Aleksandra (Canca, Sascha, Sašo, Sandi), Purgerja, Stevico, Lala, Ibra in Borčeta, pošlje na Koroško, v lov na glavo generala Löhra. Sledi splet neverjetnih zapletov, dogodivščin in prigod, ki jih Odred Frdamanih doživi in preživi. Verjeli ali ne – gre za resnične dogodke. Samo za naše junake nisem prepričan, če so zares obstajali. Pripoved začnem v Špilju v Avstriji, ki služi kot izhodiščna točka skrivnostne misije naših junakov. Mimogrede se tam odvije komični zaplet s pobeglim *poglavnikom* NDH, Antejem Pavelićem, njegovim spremstvom in Pavelićevim naropanim zlatom. Odred Frdamanih se razdeli. Sašo in Purger jo mahmeta v Topolšico in se tam pridružita štaboma 14. udarne divizije in IV. operativne cone, Stevica in Lala odpotujeta v Maribor, kjer poiščeta Milana Basto, politkomisarja 3. jugoslovanske armade Koste Nađa, Ibro in Borče pa v Celje, kjer čakata, a ne dočakata Peka Dapčevića, poveljnika 1. jugoslovanske armade. Kot ste že navajeni, se roman razcepi v več vzporednih zgodb.

Sašo in Purger se vpleteta v neskončna pogajanja o predaji, ki se po vaseh okoli Topolšice odvijajo med štabom IV. operativne cone in štabom mogočne nemške armade. Predajo podpiše sem general Alexander Löhr. Podpiše in pobegne. Začne se komedija, ali če želite, tragedija zmešnjav. Začne se lov na generala. Sašo in Purger prisostvujeta nepričakovanemu Löhrovemu pobegu proti Pliberku na Koroškem. Z Ivanom Dolničarjem - Janošikom se poženeta v divji lov. Sledijo mu čez Sleme, po dolini reke Meže do Poljane in ga končno izsledijo v Pliberku. Löhr z Angleži že doseže sporazum, da bo svojo vojsko predal zaveznikom. Pride do nepričakovanega preobrata, ki generalov dogovor postavi na glavo.

Stevica in Lala se z Vojvodinci iz 3. jugoslovanske armade iz Maribora napotita v Dravograd. Tam se soočijo s pobeglimi enotami ustaške vojske. Sledi niz zapletov in spopadov, katerih končni rezultat je mešan. Partizani sicer ubranijo Dravograd, a jih ustaški generali prelisicijo in po obvodnem, nebranjene koridorju, preko Sel pri Slovenj Gradcu, Kotelj, Guštanja in Farne vasi, prodrejo do Poljane in se od tam taktično spretno izvijejo v Avstrijo. Na Vetrinjsko polje pred Pliberkom. Stevica in Lala jim sledita do Poljane. Tam padeta naravnost v epicenter zadnjega spopada med Nemci in partizani.

Najhujšo nočno moro preživljata Ibro in Borče. Celje preplavijo ustaši. Partizanski poveljniki, v strahu, da bodo ustaši Celje požgali do tal, nepregledno

množico ustaških ubežnikov spustijo skozi mesto, da se preko Slovenskih Konjic skoraj neovirano prebije do Gornjega Doliča. Tam se kolona ustavi. Ceste so zatrpane in neprehodne. Ubežnike dohitijo enote 3. jugoslovanske armade, ki se do Gornjega Doliča prebijejo iz smeri Rogaške Slatine. Ibro in Borče se jim pridružita. Odvije se neslutena krvava morija, za katero bi si vsi želeli, da se nikoli ne bi zgodila. V prvi vrsti je bila to humanitarna katastrofa nepredstavljenih razsežnosti, tako kot sta bili humanitarni katastrofi bitki na Neretvi in Sutjeski, s to razliko, da sta se ti dve kalvariji dogajali po mesec dni, medtem ko se je v Gornjem Doliču vse zgodilo v pičlih dveh dneh. Te katastrofe se zgodovinopisje zelo nerado spominja. Kar izpuhtela je tja nekam v nezavedno. Ste vedeli, da je v bitki pri Gornjem Doliču samo v dveh dneh umrlo več kot 4700 nesrečnih duš? Zaradi tisočev mrličev je bil smrad tisto poletje leta 1945 tam tako grozovit, da so daleč naokoli za štiri leta izumrle vse čebele. V Gornjem Doliču se zgodba za Ibra in Borčeta ne zaključí. Preko Slovenj Gradca in Kotelj odhitita proti Topolšici. Ujma dogodkov ju ustavi na Poljani. Ja, na tisti Poljani, kjer se odvije zadnja bitka druge svetovne vojne v Evropi in, to sedem dni po kapitulaciji nemške armade. Naši prijatelji se na Poljani ponovno združijo. Zapletejo se v spopad z udarno pestjo Löhrove vojske. Izid nam je dobro poznan. Nikoli ne bomo pozabili – nikogar ne bomo pozabili!

V pripoved tretjega romana vstopi množica golobradih poveljnikov slovenskih partizanskih enot. Zgolj nekaj čez 20 so jih šteli. Spoznali boste Ivana Dolničarja - Janošika, Matevža Haceta, Ivana Kovačiča - Efenko, Franca Severja - Franto, Petra Stanteta - Skalo in mnoge druge, ki, malo nerodno, a zvito obračunajo z generalom Löhrom. Ujamejo ga v Velikovcu, prepeljejo v Maribor, od tam pa pošljejo v Beograd, v dobro znani vojaški zapor na ulici Dušina 7. Tam Titu končno uspe *vendetta* – krvno maščevanje nad osovraženim nasprotnikom. Mogočni jugoslovanski maršal izpolni prekletstvo, s katerim je generala Löhra uročil davnega leta 1943 na Neretvi, ko ga je v skrivnostnih *marčevskih pogovorih* ta tako grdo ponižal. Uspeh, pravijo, je najslajše maščevanje.

Ozadje pripovedi je prepleteno z osebno zgodbo generala Löhra, ki mu do zadnjega ob strani stoji njegov zvesti pribočnik in prijatelj Erich Schmidt - Richberg. Kako je general doživljal svoj labodji spev? Kakšne travme je doživljal? Kako je razmišljal? Kako se je odločal? Kaj je čutil? Je bil zgolj vojaški robot ali pač človek, krvav pod kožo, kot smo vsi mi? Preberite!

Pripoved končam z dvema rapsodijam. Prva izzveni v prostorih Uzin Mirkove 1, v Beogradu, kjer zaseda vojaško sodišče. Sojenje generalu Löhru poteka na način, kot so po vojni potekala vsa sojenja proti vojnim zločincem. Hitro, ideološko in amatersko. Kljub temu da ga vodi izborna skupina jugoslovanskih sodnikov. V zaporu general Löhr napiše dnevnik, s katerim želi svetovni javnosti razkriti svoje videnje vojnega dogajanja. Dnevnik se izgubi. Skrivnostno izgine za 30 let. Še bolj skrivnostno se ponovno pojavi ob zaključku pripovedi. Prepozno. Generalova »resnica« nikogar več ne zanima. Tito Odredu Frdamanih še zadnjič izda ukaz. Sadistično se poigra s Sašem in njegovimi prijatelji.

Pripoved zaključim z drugo rapsodijo. Ležerno in razmišljujoče. Revolucija je v polnem zamahu. Zgodovina se začne pisati na novo. Naši junaki se starajo. In ostarijo. Nadarjenost večine ljudi se konča s hibo, ki se s staranjem krepi in postaja značilna. Tudi Tita ujame starost. Pusti se oklicati za maršala. Oblečen v belo gizdalinsko obleko potuje po Jugoslaviji in navdušuje množice. Obišče Ravne na Koroškem, ki v povojnem razvojnem zagonu cveti, in tam še zadnjič sreča Saša. A to ni več ta isti *Tito*. To ni več *Stari*, kot ga je Sašo poznal. Moralna in duhovna onesnaženost, ki jo s sabo prinaša evforija vsemogočnih zmagovalcev vojne, se počasi zajeda v vse pore življenja. Revolucija začne krvoločno žreti svoje otroke. Sašu uspe ubežati njenim ostrim čekanom. Uspešno sestopi s piedestala herojev. Titu to ne uspe. Ja, vsi smo samo mrtveci na dopustu, mar ne? Na koncu smrt vse izenači. Neenaki se rodimo, enaki umremo. Tako to gre.

Tretji roman sem začinil z analizo horoskopa Löhrove smrti in horoskopa zadnje bitke v drugi svetovni vojni v Evropi, ki se je odvila na Poljani pri Prevaljah. Uporabil sem instrumentarij psihološke astrologije. Skozi astrološko analizo opišem energije, ki so takrat prevladovale. Predvsem njihovo psihološko dimenzijo. Zanimivo, kako se stvari ujemajo.

Za tiste, ki se z zgodovino do sedaj niste pretirano ukvarjali, verjetno ne bo odveč, če si za boljše razumevanje zgodbe preberete nekaj zgodovinskih dejstev, ki služijo za oris ozadja dogajanja. Podana so na koncu knjige, v prilogah. Začnite tam in se potem vrnite na začetek pripovedi.

Da ne boste preveč potrti zašli na prvo stran tretjega romana, naj vas potolažim. Ne bo tako hudo. V bistvu bo prav zabavno. Začnimo torej tako, kot se spodobi:

Smrt fašizmu – svoboda narodu!

Samo Javornik

Z L A T E P A L I C E

ŠPILJE (SPIELFELD), APRIL 1945

»Fantje, pripravite se! Do cone izkrcanja nad Špiljem je še dobrih pet minut. Izskočite na moj znak!« je pilot letala *Douglas DC-3 skytrain, C-47 dakota* zavpil proti Sašu. Poskušal je preglasiti monotono rohnenje motorjev transportnega letala, ki ga je Titu osebno podaril sam britanski feldmaršal Harold Alexander.

Poleti 1942 je bil Alexander imenovan za britanskega vrhovnega poveljnika za področje Sredozemlja, kjer je oblikoval zelo uspešno sodelovaje s svojim glavnim poveljnikom na terenu, maršalom Bernardom Montgomeryem. Skupaj sta reorganizirala britanske sile in pregnala Nemce iz Egipta. Novembra 1944 je postal vrhovni poveljnik vseh zavezniških sil v Italiji. Kot poveljnik 15. armadne skupine je nadaljeval s preganjanjem Nemcev s Sicilije in iz južne Italije.

Odkar je Harold prišel v Italijo, sta s Titom spletla prijateljske vezi. Oba sta bila strastna ljubitelja francoskih konjakov in kubanskih cigar. Tito je Harolda večkrat obiskal v Rimu, Alexander pa mu je, po tem, ko je bil osvobojen Beograd, obisk vrnil. S sovjetskim maršalom Fjodorjem Ivanovičem Tolbuhinom, poveljnikom sovjetske armade, ki je pomagala osvoboditi Beograd, in Titom so si ga ob tisti priložnosti malo privoščili. Titov prirojeni šarm je mogočna poveljnika tako očaral, da sta mu jedla iz roke. No, ja, bolj pila, kot jedla. Sklenili so dogovor o zaključnih vojnih operacijah v Jugoslaviji in Avstriji, in ta dogovor obilno zalili.

Tito je vedno slovel kot velikodušen gostitelj. Še dobro, da so njihovi pribočniki dogovor zapisali. Naslednjega dne se nihče od veličastne trojice

namreč ni prav dobro spomnil, kaj hudiča so se dogovorili. Eh, ti Francozi in njihov konjak ...

Sašo se je obrnil proti repu letala in se, loveč ravnotežje, odpravil do vrat letala, ki so bila namenjena izskoku padalcev, ter jih odprl. Veter je bil tistega dne močan. Letalo je na celotni poti iz Beograda treslo in ga kot igračko premetavalo po zraku.

V obraz mu je hušknil strupeno hladen zrak. Oči pod zaščitnimi očali so se mu zasolzile. Leteli so nad smrekovim gozdom, prepredenim s travnatimi livadami. Končno se po dolgih letih vrača na svojo drago Koroško.

»Bog ve, kaj počne mama. Bog ve, kje veter nosi neukrotljivega vagabundskega očeta,« je pomislil. A časa za nostalgijo ni bilo.

»Fantje! Pripravite se! Še pet minut in gremo!« je zavpil proti svojim prijateljem, ki so sedeli na leseni klopici v trupu letala in neprestano lovili ravnotežje.

Purger, Stevica, Lala, Borče in Ibro so ga pogledali in v zrak dvignili palce desne roke.

Razumeli so ga.

Drug za drugim so vstali s klopcice in se odpravili proti vratom. Sašo jih je opazoval. Purger, Lala in Ibro so bili videti kot breje samice kengurujev. Na hrbtih so imeli pripete nahrbtnike padal, na trebuhih pa radijske postaje, s katerimi jih je pred meseci opremil Tito. No, ja, tudi Stevica je dajal vtis breje samičke kenguruja, a ne zaradi radijske postaje. Zadnja dva meseca, ki so jih preživeli pri Titu v Beogradu, se mu je dodobra poznalo. Vsega je bilo na pretek in Stevica je končno prišel do tako ljube jagnjetine.

»Še minuta!« je zavpil pilot letala.

Sašo je začutil, kako mu narašča adrenalin. Pogledal je svoj Odred Frdamanih. Fantje so bili popolnoma osredotočeni.

»Poglejte tisto travnato jaso. Tam bomo pristali! Po doskoku zvijte padala. Skrili jih bomo v gozd. Zberemo se na severnem delu travnika. Ste razumeli?!« je gromki hrup letalskih motorjev poskušal preglasiti Sašo.

Fantje so ponovno dvignili palce in potrdili, da so razumeli.

Prvi je skočil Sašo.

Hladen zrak ga je *presekal*. V prostem padu je poletel proti zeleni jasi, kjer je bil njihov cilj. Objela ga je popolna tišina. Hrup letalskega motorja je ostal za njim. Slišal je samo hrumenje zraka okoli ušes. Štel je do deset in potegnil vrvico padala. Sunek, ki je sledil po tem, ko se je padalo odprlo, mu je jermene padala boleče zarezal v ramena. Javknil je od bolečine. Hitrost padanja se je

drastično upočasnila. Zajadral je skozi zrak. Razgledal se je naokoli. Za sabo je zagledal pet sivozelenih kupol padal svojih prijateljev. Kot kakšne zelene mušnice so lebdeli v zraku in se počasi spuščali proti zemlji.

V nižjih slojih zraka je veter popustil. Sašo je samo še užival v čudoviti zeleni pokrajini pod sabo. V misli si je priklical stotine skokov s padalom, ki jih je opravil v času svojega službovanja v Banjaluki. Vse je imel pod nadzorom. Padalo je počasi drselo proti cilju.

Pristanek je bil rutinski. Takoj po stiku s tlemi je stekel do kupole padala in jo začel zlagati. Zaskrbljeno je pogledoval proti Stevici, ki je zadnji izskočil iz letala.

»Bo ogromnemu prijatelju uspelo pristati, ne da bi se *razmontiral*?« ga je peklilo.

Strah je bil odveč. Njegov prijatelj Medo je elegantno pristal na travnati jasi. Kot baletka na odru v Bolšoj teatru. Vsi so bili na cilju.

Fantje so hitro zložili padala in stekli proti severnemu delu livade. Zasopihani so sneli nahrbtnike. Padala so skrili v gosto grmovje in jih zakamufilirali z odpadlim listjem in vejami. Molče so se zbrali okoli Saša. Delovali so kot dobro uigran tim.

»Vse v redu?« jih je ogovoril Sašo, ko so prišli do sape.

Prijatelji so samo pritrjujoče zamrmrali.

»Naj ponovim načrt!« je povzel Sašo.

»Pristali smo v neokupirani prosti coni, kakšna dva kilometra stran od avstrijske vasice Špilje. Nemcev ni v bližini. Britanci šele prodirajo proti Celovcu iz smeri Italije. Sovjetske enote so stacionirane kakšen kilometer zahodno od nas. Ne želimo se srečati z njimi. Tile Sovjeti so nepredvidljivi. Nikoli ne veš, kaj lahko pričakuješ od te pobesnele pijane soldateske. Hodite za mano. Tito je odredil, da nas v Špilju počakajo tri vozila. Tam se bomo ločili. Stevica in Lala gresta proti Mariboru, tam v ilegali počakata 3. armado Koste Nađa. Poiščita politkomisarja Milana Basto in se pridružita enotam 51. divizije. Vaša naloga je, da po dolini Drave skupaj s 3. divizijo prodrete v smeri proti Dravogradu. Borče in Ibro gresta v smeri proti Celju in se priključita Peku Dapčeviću in njegovi 2. armadi, ki prodira iz smeri Zagreba. Vaša naloga je, da skozi Vitanje prodrete proti Mislinji in Slovenj Gradcu. Jaz in Purger poiščeva štab 4. operativne cone. Ta je nekje v okolici Topolšice. Mi se bomo prebili preko Slemena v rajon Črne na Koroškem in naprej po dolini reke Meže proti Poljani in Pliberku, nato pa naprej proti

Celovcu. Fantje! Radijske postaje čuvajte kot punčice svojega očesa. Ob dogovorjenih terminih se javljajte na dogovorjeni kriptirani frekvenci. Takoj ko ugotovimo, kje je general Löhr, se povežemo in uskladimo načrt akcije. Purger bo skrbel za vezo s Titovim štabom v Beogradu. Fantje, pa brez junačenja! Izogibajte se vojaškim enotam. Ne vključujte se v spopade. Imamo samo en cilj. En in edini! Vse drugo je nepomembno! Jasno?!«

»Jasno ...« so v en glas zamrmrali prijatelji.

Načrt delovanja so v zadnjih dneh tolikokrat premleli, da so bila dodatna pojasnila odveč. Tito jim je postavil jasno nalogo. V Beograd so mu morali pripeljati generala Löhra. In to živega!

Sašo je pozorno preveril kompas, na specialki določil mesto, kjer so bili, in določil smer, v katero so se morali podati.

»Gremo,« je šepnil.

Kratka kolona se je odpravila skozi smrekov gozd v smer proti Špilju.

Teren ni bil pretirano zahteven. Hitro so napredovali. Gozd se je počasi razredčil. Ustavili so se, da si oddahnejo. Dobrih 300 metrov pod njimi se je vila bela makadamska cesta, ki je Špilje povezovala z Mariborom. Purger, Lala in Ibro so za trenutek odložili radijske postaje in se pretegnili.

Sašo je skozi daljnogled zatopljeno opazoval cesto. Vojaških enot sicer ni bilo v bližini, a ni želel preizkušati sreče. Situacija je v zadnjem mesecu postala popolnoma kaotična. Enote na obeh vojskujočih se straneh so postale nedisciplinirane in razpuščene. Nemška pregovorna disciplina je počasi popuščala, partizanske enote pa so iz dneva v dan novačile nove mlade fante, ki o vojskovanju in disciplini niso imeli pojma. Poveljniki so jih težko krotili. Vse skupaj je postajalo podobno Divjemu zahodu.

Sašo se je na vsak način želel izogniti bližnjemu srečanju s kakšno nebrzdano partizansko formacijo, pijano od zmagoslavja in kakopak – žganja. Ni želel pojasnjevati, kdo so in od kod prihajajo. Izogniti se je želel nepotrebnim zapletom.

Iz gozda na njihovi levi strani se je po cesti pripeljala kolona treh črnih mercedesov.

»Fantje, tišina!« je ukazal Sašo.

Napeto je opazoval dogajanje na cesti.

Neposredno pod njimi se je kolona ustavila. Vrata mercedesov so se odprla. Potniki so izstopili. Iz prvega mercedesa se je izvila moška postava in odhitela k bližnjemu grmu ob cesti. Očitno je nuja naredila svoje. Z

zadnjega sedeža so se na cesto skobacale tri ženske postave. Starejša gospa in dve mladenki.

Iz drugega mercedesa so izstopili dva starejša moška, mladenič in gospa. Moški so stopili za rob ceste, odpeli gumbe na hlačah in začeli odtakati.

Sašo je opazoval izraze olajšanja na njihovih obrazih. Mladenič se je s punčkami iz prvega mercedesa razposajeno lovil okoli vozil. Starejši ženski sta se zapletli v klepet.

Iz tretjega mercedesa so izstopile štiri moške postave, oblečene v ustaške uniforme. Pretegovali so se in sproščeno klepetali. Sašo je odložil daljnogled. Prišleki so bili tako blizu, da jih je bolje videl brez daljnogleda.

»*Dođavola!*« je pridušeno vzkliknil Purger.

»Če nista to Pavelić in njegova Mara?! Naj me koklja brcne, če nista?!«

Vsi so se zazrli proti mercedesom. Nihče, razen Purgerja, prišlekov ni prepoznal. Purger je bil Zagrebčan. Dobro je poznal veljake NDH, ki so brutalno terorizirali njegovo domovino vsa ta leta vojne. Če je le imel priložnost, je prebiral *Narodne novine*, uradno glasilo NDH, ki so bile polne fotografij hrvaškega *poglavnika* Anteja Pavelića in njegove žene Mare.

Pavelić mu je ostal v spominu iz tistega bizarnega srečanja pred leti.

»Saj res, *pizda*?! Pavelić je!« je v trenutku spreletelo Saša.

Strašnega *poglavnika* ni takoj prepoznal. Srečal ga je samo enkrat v življenju, ko sta s Purgerjem spremila generala Löhra na pot k Hitlerju v *Führerhauptquartier Werwolf*, v Vinici v Ukrajini. Takrat je bil Pavelić našemljen v gizdalinski rjavkast plašč, narejen iz puhaste soboljevine, na glavi pa je imel modno usklajen šik klobuk, ki ga ni snel niti med vožnjo.

Tokrat je bil Pavelić oblečen v nevpadljivo sivo civilno obleko. Sašo ga je prepoznal po njegovem značilnem mrkem surovem kvadratnem obrazu. Nič simpatičnega ni bilo na tem človeku z obrazom buldoga.

Fantje so zagrabili *šmajserje*.

»Kaj naj naredimo? Naj jih ujamemo?« je vznemirjeno šepnil Lala. Iz njegovega glasu je kar vela sla po maščevanju.

»Fantje! Nismo tu zaradi Pavelića in podobnih patronov. Kaj pa naj z njim in njihovim spremstvom? Če jih zajamemo, si bomo samo otežili življenje. Nismo tu zato! Ne smemo ogroziti svoje misije!« je fante odločno umiril Sašo.

»Naj jim vsaj podkurimo?! Naj se podelajo v svoje svilene spodnje hlače! Vsaj to?!« je besno zamrmral Purger. Ni se mogel sprijazniti z mislijo, da bodo zločinca Pavelića preprosto izpustili iz rok.

»Drugi bodo poskrbeli za te krvoločneže! Ampak, ja ... Podkurimo jim pa lahko! Vsaj to lahko naredimo, da se ne bodo počutili preveč varne!« je na glas pomodroval Sašo.

Repetiral je *šmajser*, ga usmeril v nebo in izstrelil kratek rafal.

Na cesti je zavladala panika. Postave so začele švigati sem in tja. Ženske so histerično kričale. Iz prtljažnika prvega mercedesa so moški začeli panično raztovarjati platnene vreče. Dva možakarja sta izvlekla lesen podolgovat kovček. Zagrabili so tovor in jo urno ubrali proti gozdu, v smeri nekoliko desno od Odreda Frdamanih.

»Hopa, Miko, hopa, Seko!« se je zadovoljno zarežal Stevica.

Prestrašena družčina je pritekla do gozda. Možakarja, ki sta tovorila kovček, sta začela zaostajati. Vsakih 50 metrov sta kovček položila na tla in lovila sapo. Kovček je bil očitno zelo težak.

»Kaj pa tile patroni tvorijo?« je vprašal Borče.

»Pojma nimam! Gremo za njimi!« je razborito odgovoril Lala.

»Fantje, še enkrat! Pustite jih pri miru! Ne bomo se *zajebavali* z njimi! Nimamo časa!« se je razjezil Sašo.

»Ne bomo! Samo malo gremo *pofirbcat*. Lepo jih je videti, ko takole prestrašeni bežijo!« se je zarežal Ibro.

Ibro, Borče, Lala, Purger in Stevica so vstali in jo *odkurili* za ubežniki. Radijske postaje so pustili na tleh ob Sašu. Tudi on je vstal in jo, besno preklinjajoč, mahnil za tovariši.

Fantje so ubežnikom sledili na varni razdalji. Zakrivalo jih je gosto podrastje. Možakarja, ki sta tovorila kovček, sta dokončno obnemogla. Bila sta rdeča v obraz kot dva kuhana raka. Vpila sta za drugimi, naj ju počakajo. Nihče ni poslušal. Počasi so jima začeli uhajati. Zajela ju je panika. Razgledala sta se naokoli, kovček odvrгла v gosto grmovje in jo ucvrла za tovariši. Izginila sta v gostem podrastju.

Frdamani so se previdno približali mestu, kjer je ležal kovček. Orožje so imeli za vsak primer pripravljeno na strel. Sašo jih je dohitel. Ustavili so se.

»Stevica, Borče! Poiščita kovček in ga prinesita sem!« je nejevoljno ukazal Sašo.

Ni minilo pet minut, ko je kovček iz hrastovega lesa ležal pred njihovimi nogami. Zaklenjen je bil z obešenko.

»A pogledamo, kaj je notri?« je radovednost razganjala Purgerja.

»Ja, ampak nimamo ključa ...« je podvomil Lala.

»Kakšen ključ, *krščen duš!*« je besno zasikal Sašo. Dvignil je kopito svojega *šmajserja* in besno udaril po kovinski obešanki, da se je ta hreščéče zlomila. Pokleknil je, odprl kovček in odstranil zaščitno prevleko iz blaga. Prijatelji so zazijali. Iz kovčka so se zableščale lepo zložene zlate palice.

»Uuuuu, *sunce ti kalajsano!*« je Stevici vzelo sapo.

Niso mogli verjeti svojim očem. Sašo se je brez besed sklonil in iz kovčka na tla zložil prvo vrsto palic. Začel jih je preštovati. Najbližjo zlato palico je potežkal v roki.

»Osemnajst jih je! Vsaka je težka kakšen kilogram! Tole je pravo bogastvo!« je pretreseno šepnil.

»In kaj bomo zdaj s tem?!« je zaskrbelo Purgerja.

»Naj jih odnesemo in jih predamo štabu?!«

»Kakšnemu štabu, *jebemti lebac?!*« je zarohnel Stevica.

»Nobenemu štabu ničesar ne bomo predajali. Tam bodo palice dobile noge, še preden jim bomo pokazali hrbet!«

»Ja, kaj pa bomo?« je še vedno naivno godrnjal Purger.

»Tole je umazano zlato! To ne more biti drugega kot zlata rezerva iz državne zakladnice NDH! Leta 1941 je iz bilo iz Jugoslavije vse zlato preneseno v London. Tole zlato so ustaši pretopili iz zlatih zob izrutih taboriščnikom, zlatih verižic, strganih z vratov pobitih žena, iz brošk in zaplenjenih prstanov! To je zlato, nakradeno po židovskih stanovanjih, *mamu im jebem!*« je zgroženo ugotovil Ibro.

»Kaj bomo s tem?!« Purger je od gnusa pljunil v travo.

Sašo je molče klečal in v desni roki še vedno težkal zlato palico.

»Osemnajst palic je, nas pa je šest. Torej tri palice za vsakega. To je tri kilograme zlata na glavo! Fantje, tole zlato si bomo razdelili. Umazano ali čisto, *nima veze!* Komur koli ga bomo v tem kaosu predali, ga bo ukradel. Naj bo to dediščina za naše otroke! Naša zlata rezerva za čas po vojni. Verjemite mi, prav bo prišlo!«

Fantje so se molče spogledali. Sašo je imel prav. Morala gor ali dol!

»Ajde, odprite torbice! Vsak dobi tri palice!« je skoraj ukazal Sašo.

Začel je odbirati palice. Ena palica je v dolžino merila približno osem centimetrov, v širino štiri cm, debela pa je bila slaba dva centimetra. Vsakič, ko je dvignil zlato palico, ga je presenetilo, kako težka je lahko taka mala stvarca.

Fantje so palice brez besed pospravljali v kurirske torbice, ki so jih nosili obešene preko ramen. Zadnje tri palice je pospravil Sašo.

»Kaj bomo z zabojem?« je bleknil naivni Purger.

»Ha, ha, ha! Imam idejo!« se je zarežal Stevica.

Iz torbice je potegnil list papirja in svinčnik ter na papir na hitro nekaj nakracal. Prepognil je list, ga odložil v leseni zaboj, ga zaprl, dvignil in odnesel do mesta, kjer so ga bili našli.

»Kaj si pa napisal?« je od radovednosti skoraj razgnalo Borčeta, ko se je Stevica vrnil.

»*Radoznalost je ubila mačku!*«² je skoraj zapel Stevica in se s kazalcem desne roke zarotniško pogladil po nosu.

»Super! A gremo naprej z mercedesi?« je na idejo prišel Borče.

»Niti slučajno! Preveč nevarno je! Ne smemo ogroziti svoje misije. Peš bomo šli. Po gozdu!« je zgroženo odgovoril Sašo.

»Gremo! Prevoz nas čaka v Špilju! Ne smemo zamuditi!« je nestrpno pozval tovariše.

Mudilo se je. Niso smeli zamuditi.

Odhiteli so nazaj do radijskih postaj. Purger, Lala in Ibro so si jih oprtali, Sašo pa je še enkrat s kompasom preveril smer, v katero so se morali odpraviti.

»V tole smer moramo,« je nakazal s prstom.

Oblikovali so kratko kolono in se odpravili na pot.

Od tistega trenutka nikoli nihče izmed njih ni več omenil zlata. Zlate palice so ostale njihova skrivnost. Tabu tema! Malo jih je sicer pekla vest, glede na to, da so vedeli, kakšen je bil izvor zlata. Ampak, *jebiga!* »*Life Sucks ... And Then You Die!*«³ bi znal povedati njihov nesrečno preminuli prijatelj kapetan William Deakin.

Na žalost je imel prav!

2 Op. a.: »Radovednost je ubila mačko.«

3 Op. a.: »Življenje je zanič ... in potem umreš!«